

P9_TA(2023)0485

Próba zamachu stanu w Gwatemali

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie próby zamachu stanu w Gwatemali (2023/3031(RSP))

(C/2024/4186)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje, a w szczególności rezolucję z 14 września 2023 r. pt. „Gwatemala – sytuacja po wyborach, praworządność i niezawisłość sądów”⁽¹⁾,
- uwzględniając oświadczenia wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 21 i 28 sierpnia 2023 r. w sprawie wyborów prezydenckich w Gwatemali oraz z 8 grudnia 2023 r. w sprawie ostatnich wydarzeń w Gwatemali,
- uwzględniając wstępne oświadczenia unijnej misji obserwacji wyborów z 27 czerwca i 22 sierpnia 2023 r. oraz jej sprawozdanie końcowe przedstawione w stolicy Gwatemali 13 listopada 2023 r.,
- uwzględniając oświadczenie rzecznika sekretarza generalnego ONZ z 8 grudnia 2023 r. w sprawie ostatnich wydarzeń związanych z przemianami demokratycznymi w Gwatemali,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego komisarza ONZ ds. praw człowieka Volkera Türka z 9 grudnia 2023 r., w którym ubolewa on nad stałymi próbami podważania wyników wyborów,
- uwzględniając oświadczenie sekretariatu generalnego Organizacji Państw Amerykańskich z 8 grudnia 2023 r. potępiające próbę zamachu stanu w Gwatemali,
- uwzględniając oświadczenie z 8 grudnia 2023 r., w którym Sojusz na rzecz Rozwoju Demokracji potępił działania mające na celu unieważnienie wyborów powszechnych, ingerowanie w demokratyczny proces wyborczy i jego lekceważenie,
- uwzględniając oświadczenie z 8 grudnia 2023 r., w którym Gwatemalski Komitet Koordynacyjny Izby Handlowej, Przemysłowej i Finansowej (*Comité Coordinador de Cámaras Comerciales, Industriales y Financieras*, CACIF) wyraził poparcie dla demokracji, praworządności, prezydenta-elekta, wiceprzewodniczącej-elekt i wszystkich urzędników wybranych w wyborach z 25 czerwca 2023 r.,
- uwzględniając art. 132 ust. 2 i 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że 28 sierpnia 2023 r. Najwyższy Trybunał Wyborczy podał oficjalne wyniki pokojowych i dobrze zorganizowanych wyborów oraz ogłosił wybór członków partii Movimiento Semilla Bernarda Arévala i Karin Herrery odpowiednio na prezydenta i na wiceprezident Gwatemali w drugiej turze wyborów z 20 sierpnia 2023 r.;
- B. mając na uwadze, że 2 listopada 2023 r. Najwyższy Trybunał Wyborczy po raz kolejny zawiesił rejestrację partii Movimiento Semilla; mając na uwadze, że prokuratura podejmuje wybiórcze i arbitralne kroki prawne i proceduralne przeciw partii Movimiento Semilla, od kiedy potwierdziło się, że Bernardo Arévalo jest jednym z dwóch kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów w pierwszej turze wyborów prezydenckich przeprowadzonej 25 czerwca 2023 r.; mając na uwadze, że 24 sierpnia 2023 r. Międzyamerykańska Komisja Praw Człowieka przyjęła środki zabezpieczające w celu ochrony Bernarda Arévala i Karin Herrery;
- C. mając na uwadze, że 8 grudnia 2023 r. prokuratura Gwatemali, w szczególności szef prokuratury specjalnej ds. walki z bezkarnością (FECI) José Rafael Curruchiche i prokurator Leonor Morales Lazo, oświadczyli, że będą dążyć do unieważnienia wyników wyborów z 25 czerwca 2023 r., powołując się na domniemane nieprawidłowości w arkuszach wyników z lokali wyborczych (*acta 4*) wszystkich pięciu procedur wyborczych oraz w systemie przekazywania i ogłaszania wstępnych wyników wyborów;

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0322.

- D. mając na uwadze, że prokuratura zapowiedziała, że wystąpi z wnioskiem o pozbawienie immunitetu prezydenta-elekta Gwatemali Bernarda Arévala; mając na uwadze, że Sąd Najwyższy nie podjął jeszcze decyzji w tej sprawie, a Trybunał Konstytucyjny nie wydał jeszcze orzeczenia w toczących się postępowaniach w sprawie ochrony prawa do głosowania;
- E. mając na uwadze, że 15 listopada 2023 r. członkowie Kongresu mianowali nowych sędziów Sądu Najwyższego, wybierając ich z krótkiej listy kandydatów, która, jak wynika z dochodzenia przeprowadzonego przez gwatemalskich prokuratorów, powstała w efekcie płatnej protekcji;
- F. mając na uwadze, że prezydent elekt Bernardo Arévalo odrzucił te fałszywe zarzuty i uznał je za próbę unieważnienia przez prokuratorów jego zwycięstwa wyborczego;
- G. mając na uwadze, że Blanca Alfaro, prezes Najwyższego Trybunału Wyborczego, którego rolą jest rozwiązywanie takich kwestii, natychmiast odpowiedziała prokuraturze, że wyników wyborów nie można zmienić i że są one „ważne i potwierdzone”, oraz oświadczyła, że „osoby, które wygrały w wyborach, należy akredytować i muszą one objąć urząd 14 stycznia 2024 r.”;
- H. mając na uwadze, że według prezes Najwyższego Trybunału Wyborczego wszelkie próby uniemożliwienia wybranym osobom objęcia urzędu „stanowiłyby naruszenie porządku konstytucyjnego”;
- I. mając na uwadze, że 1 grudnia 2023 r. czworo sędziów Najwyższego Trybunału Wyborczego opuściło kraj kilka godzin po głosowaniu, w którym Kongres pozbawił ich immunitetu, co stanowiło wyraźną próbę dalszego ingerowania w wyniki wyborów przez większość członków Kongresu i całkowitego zlekceważenia woli wyborców wyrażonej w głosowaniu;
- J. mając na uwadze, że prokuratorzy nieustannie dążą do eskalacji tego kryzysu, podejmując działania z własnej inicjatywy, często wbrew woli narodu gwatemalskiego oraz wbrew oświadczeniom i rezolucjom Parlamentu Europejskiego;
- K. mając na uwadze, że Parlament, UE i inni partnerzy międzynarodowi potępili zakaz przedstawiania kandydatur, trwające próby unieważnienia wyniku wyborów, podejmowane stale działania mające na celu kryminalizację niezależnych przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości oraz instrumentalne traktowanie sądów i prokuratury;
- L. mając na uwadze, że w listopadzie Prokuratura Generalna wszczęła dochodzenie w sprawie w dużej mierze pokojowej demonstracji na Uniwersytecie w San Carlos w 2022 r.; mając na uwadze, że prokuratorzy zwrócili się o wydanie 27 nakazów aresztowania działaczy, studentów, pracowników akademickich i jednego członka Movimiento Semilla;
- M. mając na uwadze, że unijna misja obserwacji wyborów i krajowe misje obserwacyjne śledziły cały proces wyborczy na zaproszenie władz Gwatemali i stwierdziły, że wybory były przejrzyste i dobrze zorganizowane oraz nie znalazły podstaw do tego, by stwierdzić, że doszło do oszustwa; mając na uwadze, że wiceprzewodniczący Komisji / wysoki przedstawiciel Josep Borrell i sekretarz generalny OPA określili ostatnie decyzje prokuratury jako „próbę zamachu stanu”;
- N. mając na uwadze, że próby lekceważenia wyników wyborów wywołały masowe protesty; mając na uwadze, że wszyscy kandydaci, podmioty polityczne, instytucje państwowe i wymiar sprawiedliwości muszą zaakceptować i uszanować wolę wyborców;
- O. mając na uwadze, że prokurator generalna Consuelo Porras, prokurator specjalny ds. walki z bezkarnością José Rafael Curruchiche, sędzia Fredy Raúl Orellana Letona i prokurator Cinthia Edelmira Monterroso Gómez znajdują się na amerykańskiej liście podmiotów niedemokratycznych i skorumpowanych;
- P. mając na uwadze, że jedną z „klauzul o zasadniczym znaczeniu” układu o stowarzyszeniu UE–Ameryka Środkowa, który ma dopiero wejść w życie, jest „poszanowanie zasad demokracji i podstawowych praw człowieka”;
1. potępia próbę zamachu stanu i ciągle starania prokuratury zmierzające do unieważnienia wyniku wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Gwatemali na podstawie nieuzasadnionych zarzutów oszustwa, oraz wzywa do natychmiastowego zaprzestania tych działań;
 2. odrzuca wszelkie motywowane politycznie działania niektórych organów, które wyraźnie naruszają konstytucję Gwatemali, praworządność, integralność procesu wyborczego oraz najbardziej podstawowe zasady demokracji, w tym podstawową zasadę podziału władzy;
 3. popiera nowo wybranego prezydenta Bernarda Arévala i apeluje o uporządkowane przekazanie władzy prowadzące do jego zaprzysiężenia na 52. prezydenta Gwatemali 14 stycznia 2024 r.;

4. wzywa właściwe organy, w szczególności Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, Najwyższy Trybunał Wyborczy, Kongres i prezydenta Alejandra Giammatteiego do podjęcia działań w celu utrzymania porządku konstytucyjnego i praworządności, odrzucenia niedopuszczalnych prób unieważnienia wyników wyborów, poszanowania woli obywateli Gwatemali wyrażonej w głosowaniu oraz zagwarantowania ich praw obywatelskich i politycznych, w tym prawa wybranych urzędników do pełnienia urzędu zgodnie z międzynarodowymi i regionalnymi standardami oraz prawem Gwatemali;
5. podkreśla znaczenie pociągnięcia do odpowiedzialności osób zakłócających demokrację; w związku z tym wzywa Radę, aby niezwłocznie przyjęła ukierunkowane środki ograniczające, w tym zamrożenie aktywów i zakaz wjazdu na terytorium UE, między innymi przeciwko prokurator generalnej Marii Consuelo Porras Arguecie, prezesowi FECCI José Rafaelowi Curruchiche Caclowi, sędziemu Fredy'emu Raúlowi Orellanie Letonie, prokurator FECCI Leonor Eugenii Morales Lazo i sekretarzowi generalnemu Prokuratury Krajowej Angelowi Arnoldo Pinedzie Avili, którzy zakłócają proces wyborczy w Gwatemali w 2023 r. i systematycznie wykorzystują wymiar sprawiedliwości do osłabiania praworządności i kryminalizacji działalności opozycji;
6. przypomina, że poszanowanie niezawisłości wymiaru sprawiedliwości, pluralizmu politycznego i wolności wypowiedzi wszystkich Gwatemalczyków to prawa podstawowe oraz główne filary demokracji i praworządności; jest głęboko zaniepokojony ciągłym pogarszaniem się stanu praworządności w Gwatemali;
7. wyraża zaniepokojenie arbitralnym zatrzymaniem prokuratorów, sędziów, byłych urzędników Międzynarodowej Komisji przeciwko Bezkarności w Gwatemali (CICIG) i niezależnych dziennikarzy, m.in. José Rubéna Zamory; wzywa do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia wszystkich arbitralnie zatrzymanych osób, a także do oddalenia wszystkich nieuzasadnionych zarzutów karnych wobec nich; przypomina władzom Gwatemali, w szczególności prokuraturze, by powstrzymały się od wszelkich prób utrudniania pracy obrońców praw człowieka, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości i dziennikarzy, którzy badają i ujawniają korupcję, naruszenia praw człowieka i przypadki nadużywania władzy;
8. wzywa Europejską Służbę Działań Zewnętrznych, państwa członkowskie i delegaturę UE w Gwatemali do dalszego monitorowania sytuacji w tym kraju, w tym decyzji prokuratury, Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego, do czasu, aż będą istniały wyraźne i wiarygodne gwarancje, że wola wyborców wyrażona w wyborach parlamentarnych z 25 czerwca 2023 r. i w drugiej turze wyborów prezydenckich z 20 sierpnia 2023 r. zostanie uszanowana; wyraża poparcie dla bieżących prac specjalnej misji Organizacji Państw Amerykańskich, która ma pomóc w przekazaniu władzy prezydentowi, zgodnie z mandatem Stałej Rady Organizacji Państw Amerykańskich;
9. zachęca właściwe władze Gwatemali do wdrożenia zaleceń unijnej misji obserwacji wyborów, zwłaszcza tych dotyczących niedociągnięć wskazanych w zakresie praworządności, podziału władzy oraz propagowania praw człowieka i praw politycznych;
10. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządów i parlamentom państw członkowskich, Organizacji Państw Amerykańskich, Organizacji Narodów Zjednoczonych, władzom Gwatemali i Parlamentowi Środkowoamerykańskiemu.